
Die Godheid van Jesus Christus in Paulus se brief aan die Romeine

Pieter Verster
Faculty of Theology and Religion
University of the Free State
Bloemfontein
versterp@ufs.ac.za

Opsomming

Die doel van hierdie artikel is om die heersende debat oor die Godheid van Jesus Christus in die lig van die brief aan die Romeine te benader en tot 'n gevolgtrekking daaroor te kom. Die raamwerk is dus om die vraagstukke aangaande die Godheid van Christus in Romeine te ontleed en in die lig van die sola Scriptura en sacra Scriptura sui ipsius interpres est uitgangspunte te ontleed. Dit beteken dat die wyse waarop veral Nagel en Lampe die Godheid van Christus bevraagteken en ook verwerp in oënskou geneem word. Veral die beslissende teks van Romeine 9:5 word oorweeg maar ook die gedeeltes wat verwys na Jesus Christus as Seun van God, redding deur geloof in of deur Jesus Christus of trou aan Jesus Christus en die erkenning van Jesus as Here (Kyrios). Die metodologie wat hier gevolg word, is om die verskillende standpunte aan te dui en dan tot die eie oorweging van die getuienis en eie gevolgtrekking daaroor te kom. Wanneer die verskillende tekste oorweeg word, word veral die verband waarin dit voorkom, in ag geneem. Die bevinding is dat daar genoegsame getuienis is dat die Godheid van Christus in die brief aan die Romeine erken word. Daar kan dus aangedui word dat die brief aan die Romeine sentraal in Paulus se verkondiging staan.

Abstract

This article aims to approach the prevailing debate about the Divinity of Jesus Christ in light of the letter to the Romans and draw a conclusion about it. The framework is therefore to analyse the issues concerning the Divinity of Christ in Romans and analyse it in light of the sola Scriptura and sacra Scriptura sui ipsius interpretes est points of departure. This means that the way in which Nagel and Lampe in particular question and also reject the Divinity of Christ is taken into consideration. Especially the decisive text of Romans 9:5 is considered, but also the passages that refer to Jesus Christ as Son of God, salvation through faith in or through Jesus Christ or loyalty to Jesus Christ, and the recognition of Jesus as Lord (Kyrios). The methodology followed here is to indicate the different points of view and then consider the evidence to come to one's own conclusion about it. When the various texts are considered, the context in which they appear is especially taken into account. The finding is that there is sufficient evidence that the Divinity of Christ is recognized in the letter to the Romans. It can therefore be indicated that the letter to the Romans is central to Paul's preaching.

Trefwoorde:

Belydenis. Godheid van Jesus Christus. Here. *Sacra Scriptura sui ipsius interpretes est*. Seun van God. *Sola Scriptura*.

Keywords:

Confession. Divinity of Jesus Christ. Lord. *Sacra Scriptura sui ipsius interpretes est*. *Sola Scriptura*. Son of God.

1. Inleiding

Daar het deur die eeue 'n debat geheers oor die Godheid van Christus Jesus. Dit het in die geskiedenis tot diepgaande verskille tussen Arius en Athanasius gelei. Athanasius het die verhouding van Jesus Christus tot die Vader met die term '*homoousios*' (eenwesens) en nie '*homoiousios*' (van dieselfde wese) nie, uitgedruk. Vir Athanasius was die Godheid van Jesus Christus ononderhandelbaar (Heick, 1973:158). Tans is die debat weer lewendig weens 'n artikel van Nagel (2019:581, en vroeër 2017:43-44).¹ Tydens 'n kongres aan die Universiteit van die Vrystaat het Lampe²

(2017:25-26) ook die Godheid van Christus beoordeel vanuit die tydsges wat gegeld het gedurende die Nuwe Testamentiese tyd en sy absolute Godheid bevraagteken. Onlangs het Hurtado³ (2003:4-11) wat die klem lê op die aanbidding van Jesus wat bevestig dat Hy Goddelik is, egter die teenoorgestelde beweer. Dunn (1996:265) is op sy beurt van mening dat daar ontwikkeling in die vroegste Christelike bronne was tot by die Johannes-evangelie waar, volgens hom, die Godheid van Christus wel erken word. Talle dogmatici, soos Heyns (1978:240-242), Jonker (1977:172-174), König (1975:45-50, 234-238), Durand (1976:71-77,⁴ Barth (1972:29-30), Van de Beek (1998:105), McGrath (1994:247-269) en ook klassieke teoloë soos die Hervormers, naamlik Luther en Calvyn (Heick 1973:332, 358, 360, 425, 428) en die Rooms-Katolieke teoloë (Heick 1973:284) het deur die jare die Godheid van Christus, met eie interpretasies daarvan, erken. Die Ekumeniese (Algemene) Belydenisskrifte en die drie formuliere van eenheid van die Gereformeerde wêreld erken dit ten volle. Nicea is onomwonde duidelik oor die belydenis dat Christus Jesus God is wat mens geword het deur te sê dat Hy God uit God Lig uit Lig en waaragtige God uit waaragtige God is. Alhoewel erken word dat daar 'n historiese ontwikkeling van die belydenis aangaande Jesus Christus was, sal juis aangetoon word dat die beginsels van die belydenis in die Nuwe Testament, in hierdie geval Romeine, vasgelê is.

Trinitariese teologie is tans weer in die brandpunt. Onlangs het 'n volledige "Reader" onder die redakteurskap van Henco van der Westhuizen (2022) verskyn. Van groot belang is die verskillende stemme wat na vore tree. Daar moet daarop gewys word dat daar verskeie eksponente is wat wel die Triniteit as transendent verstaan. In hierdie verband kan wel na Venter (2022b:534-544) verwys word wat die klem op die aspekte van gasvryheid en aanvaarding van die ander verstaan, maar wel transendensie beklemtoon. Hy verstaan die Triniteit in die sin van die relasionele eenheid tussen die Vader, die Seun en die Heilige Gees, maar beklemtoon uitdruklik die eenheid tussen hulle: "The ecumenical reappreciation of the Trinitarian confession is by all accounts a crucial development, which has reinvigorated Christian speaking. New sensibilities have emerged which allow for meaningful revisioning of God, and consequently of Christian identity and Christian public engagement. A relational God, who lives in ex-static self-giving, creates Christian communities of hospitality and generosity, and offers a healing vision of truth, goodness and beauty to the world. Speaking the Triune God extends the promise of the benediction, "May the grace of the Lord Jesus Christ, and the love of God, and the fellowship of the Spirit be with you all".

In 'n onlangse artikel stel Van de Beek (2022) dit onomwonde in kritiek op die sosiale triniteit: "Trinity – Simply: These three are one." Oor Athanasius en Hilarius van Poitiers skryf hy: "They do not have theology which supports common interests. It is a theology of God acting, most of all acting where nothing divine is left, and God is present as an executed criminal who is a danger for political stability. He is God who comes as the saviour of all human beings, even if they live outside the borders of the empire, be it Christian or not."

En

"Hearing, and even more doing, what Hilary advises gives breath and joy: celebrating and living that God has become a human being on behalf of us and our salvation makes us alive, because the omnipotent Creator is present in human beings."

Boerman (2017:34-36) beklemtoon die selfopenbaring van God in Jesus Christus besonder sterk. Volgens hom moet die lewe en werk van Jesus Christus sentraal staan in die openbaring.⁵ Hy verkies selfs om, om hierdie rede, die klem op die koninklike amp van Jesus te plaas. Die Skrif moet ook meer Christosentriese gelees word. Die sentraliteit van Jesus in die openbaring beteken dat die leer daarvoor aangepas moet word. Daar moet ook beklemtoon word dat die sonde juis in die hart van die mens is en die verhouding met die openbaring van Jesus maak dit moontlik om die klem daarop te laat val. Jesus self moet in die verlossing geken word. Die Christosentriese benadering lê ook in dié verband die klem op die Godheid van Christus.

Thangaraj (2017:49) lê ook groot klem op die Christosentriese benadering. Jesus is self die normatiewe beginsel vir die erkenning van God. Die openbaring van God is daarin duidelik. Daaruit spruit die soteriologie voort. Die verwysing na Christus as die enigste weg tot God en vir menslike vooruitgang moet egter volgens hom nuut geïnterpreteer word.⁶

Daar word soms beweer dat die verwysing na Jesus as God'n laat ontwikkeling is wat nie aanvaar kan word nie. Veral die sinoptiese evangelies word hierdeur uitgesluit. Van Zyl (2022) toon egter duidelik aan dat die Trinitariese doopformule in Matteus 28:19 geen "Fremdkörper" in die Matteus-evangelie is nie, maar wel die evangelie sinvol afsluit en bevestig.⁷ Hierdie artikel wil egter op die Romeinebrief van Paulus konsentreer en vra of die Godheid van Jesus Christus vreemd aan die brief is en daarom in hierdie brief afgewys sou word.

2. Jesus in Romeine

Eksponeer wat oor die Godheid van Jesus skryf, doen dit vanuit bepaalde vooronderstellinge. So byvoorbeeld hanteer Wright (2013b:1469) die saak vanuit sy benadering dat Jesus die vervulling van die openbaring van God van die tweede tempel is. So word Jesus met die openbaring van God as YHWH in verband gebring. Nagel (2019:558), op sy beurt, om sy standpunt dat Jesus nie *Theos* is nie te bevestig, gaan uit van 'n semantiese, linguïstiese en sintaktiese benadering. Dit is egter nie vry van 'n voorafingenome filosofiese standpunt nie. Hermeneutiek is nooit neutraal en kan nie kritikloos aangewend word nie. Voorafingenome standpunte bepaal dikwels ook die hermeneutiek. Die benadering wat hier gevolg word, is om uit die staanspoor die gesag van die *sola Scriptura* te erken. Waar onduidelikheid voorkom, word die beginsel van *sacra Scriptura sui ipsius interpretis est* (Die heilige Skrif is sy eie uitlegger) gebruik. Dit kan as geldige uitgangspunt in die lig van die Reformasie aangedui word. Bewysvoering kan verder bevestig word deur te verwys na huidige interpretasies. Die probleem word gestel en die verskille word aan die hand van kommentare en teologieë oorweeg, opgevolg met 'n eie gevolgtrekking.

2.1 Die menslikheid van Jesus

In die Nuwe Testament is daar enkele tekste wat die mensheid van Jesus sterk beklemtoon (Daar is veral twee gedeeltes in dié verband, naamlik die verhaal van die ryk Jongman: Matt 19:16-13, Mark 10:17-31, Luk 18:18-30; omdat Jesus erken dat net God goed is, en die gedeelte in 1 Korintiërs 15:28 waar Jesus alles aan God sal oorgee).

In Romeine word die mensheid van Christus ook beklemtoon. Daar kan na Romeine 5:15 (Nuwe Afrikaanse Vertaling, NAV) verwys word

¹⁵maar met die genadegawe is dit anders as met die oortreding. Deur die oortreding van een mens het baie gesterf, maar die genade van God en die gawe wat deur die genade van die een Mens, Jesus Christus, gekom het, is veel oorvloediger aan baie geskenk.

Die vraag is of eksegeties die Godheid van Jesus hiermee misken word. Dui dit aan dat Jesus Christus ook volledig mens geword, en Hom totaal met die mens vereenselwig het en as tweede Adam die verlossing bewerk het?

Wat Romeine 5:12 betref, is daar ook 'n verwysing na die verhouding tussen Adam en Christus. Newman en Nida (1973:104) verwys daarna dat die

verlossing die vrye gawe van God is wat veel groter by die Mens, Jesus Christus, wat groter is as Adam, verkry word. Daarmee word die mensheid van Christus egter ook beklemtoon.

Lohse (2003:176) skryf dat, wat Romeine 5:12 en 15 betref, al die sonde na alle mense deur die gevangenisskap van Adam deurgestuurd is, maar dat die verlossing in die nuwe persoon, in Christus, na vore kom. Die Adam-Christus tipologie word deur Lohse in besondere sin verstaan as 'n oer-mite wat deur Paulus geïnterpreteer word in die lig van die nuwe situasie. Hy wil dus ook die mensheid van Christus vaslê.

Daar moet derhalwe gevra word of die Brief aan die Romeine die Godheid van Christus veronderstel.

2.2 *Jesus as God*

Daar is die mees sentrale teks in Romeine waarvan soveel afhang. Indien Christus hier God genoem word, is die argument reeds afgehandel.

2.2.1 *Romeine 9:5*

Hierdie teks word verskillend vertaal.

Die Afrikaanse 83/92 vertaling (NAV Nuwe Afrikaanse Vertaling):
⁵hulle stam van die aartsvaders af, en uit hulle is die Christus as mens gebore – Hy wat God is, verhewe bo alles en lofwaardig vir ewig! Amen.

Die Afrikaanse 33/53 vertaling:
aan wie die vaders behoort en uit wie die Christus is na die vlees — Hy wat oor alles is, God, lofwaardig tot in ewigheid! Amen.

Die Direkte Afrikaanse vertaling van 2020:
aan hulle behoort die voorvaders, en uit hulle het ook die Christus as mens gekom – Hy wat God bo alles is, lofwaardig vir ewig! Amen.

Hierdie gedagtelyn loop ook deur by Engelse vertalings.

King James:

Whose are the fathers, and of whom as concerning the flesh Christ came, who is over all, God blessed for ever. Amen.

New International Version:

⁵Theirs are the patriarchs, and from them is traced the human ancestry of the Messiah, who is God over all, forever praised!^[a] Amen.

The Amplified Bible:

⁵ To them belong the patriarchs, and from them, according to His natural descent, *came* the Christ (the Messiah, the Anointed), He who is exalted *and* supreme over all, God blessed forever. Amen.

Die *Good news* verskil in dié opsig:

⁵they are descended from the famous Hebrew ancestors; and Christ, as a human being, belongs to their race. May God, who rules over all, be praised forever!^[b] Amen.

Society of Biblical Literature Greek:

⁵ ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων, θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Westcott en Hort:

⁵ ὧν οἱ πατέρες καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα ὁ ὧν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν

(Ter wille van volledigheid word hierdie oorspronklike tekste aangedui.)

2.2.1.1 *Argumente teen die verwysing na Jesus as God*

Die belangrikste argument is dat Paulus nie elders direk na Christus as *Theos* verwys nie.

Daar is ook die argument dat dit nie logies volg op die verstaan van die verhouding van Paulus en Christus nie. Grammatiese argumente naamlik dat ὁ ὧν nie op die voorafgaande slaan nie word aangevoel.

Newman en Nida (1973:180) skryf dat, wat die belangrike teks, Romeine 9:5 betref, dit nie direk op Christus dui nie, wanneer verwys word na God in dié teks nie, omdat Christus nêrens deur Paulus in die spesifieke woorde as God aangedui word nie. Hulle dui daarop dat daar tog verskil van mening is oor hoedat dit vertaal word. Die Today's English Version (TEV) vertaal: "My God rules over all we prayed forever." Daar is wel grammatiese argumente om Christus as God te sien in hierdie gedeelte, maar die United Bible Society-komitee verkies die TEV vertaling. Verskeie nuwe vertalings verwys ook op die manier na die teks soos Revised Standard Version, New American Bible, Good speed, en Moffett. Maar andere verwys wel op dieselfde wyse dat Christus God is, bv. Phillips.

Wenham (1995:118) skryf: "On just a few occasions Paul may actually refer to Jesus as God (Rom 9:5; 2 Thes 1:12; Tit 2:13), but he usually refrains from such language, distinguishing the supreme Father and the obedient Son, but still seeing Jesus as in some real sense divine."

Daar kan ook na Lohse (2003:269) verwys word, wat skryf dat daar verskillende wyses is waarop die gedeelte vertaal kan word. Ook omdat Paulus volgens hom nie deurgaans na Christus as God verwys nie, beskou hy die verwysing nie na Christus nie, maar na God alleen.

Schlier (1972:288) meen dat, behalwe vir Filippense 2:6, daar nie direkte verwysings by Paulus is na Jesus as God nie. Daarom meen hy dat dit meer by God pas as by Christus en dat die struktuur van die voorafgaande nie impliseer dat die volgende op Christus dui nie.

Sanders (2015:675) kies vir die uitleg van Romeine 9:5 dat God geseën moet wees bo alles. Amen.

Nagel (2019:566) skryf dat in die gedeelte die verhouding tot die Messias en die Israeliete se verhouding met die Messias juis bevestig dat Jesus nie θεός is nie. Wanneer Jesus as Messias aangedui word beteken dit juis dat Hy nie as Theos aangedui word nie. Die analogie van die verhouding met die Messias maak dit volgens hom onmoontlik om Jesus as θεός te beskou: “Such a view would nullify the relational concept, and equating θεός with Jesus as the χριστός would render any relational analogy superfluous.”

2.2.1.2 Argumente dat na Christus as God verwys word

Die grammatiese struktuur bevestig dat dit op Jesus dui. Die logiese gang van die argument is dat dit op Jesus dui. Die brief aan die Romeine verskaf ook ander bewyse dat Jesus God (Seun van God) is.

Lohse (2003:269) wys ook daarop dat dit wel na die pre-eksistensie van Jesus kan verwys. Diegene wat wel meen dat dit op Christus slaan, meen dat 'n doksologie by Paulus altyd na die voorafgaande verwys. Wanneer daar na God verwys word, word εὐλογητός vooraan geplaas. Christus na die vlees in die verwysing is ná 'n bepaalde bekentenis.

Jewett (2007:568) wys daarop dat die verwysing wel op Christus dui. Hy beklemtoon ook dat εὐλογητός nie vooraf gebruik is as dit op God sou dui nie. Die afhanklikheidsklousule sou anders aangesluit het as dit na God verwys het. God sou dus anders voorgestel moes word sonder die ó ũv. Daar sou 'n kontekstuele probleem wees as die Christelike standpunt dan nie sterker gestel is teenoor Joodse oortuigings nie. Hy aanvaar dus die opsie dat die verwysing na Christus se Godheid so 'n essensiële saak in die verwysing teenoor die Joodse aanvaarding is. ó ũv maak sin wanneer dit so verstaan word. Die verwysing na Israel,

na die vlees en dan na God, die Godheid. Daar is dus sintaktiese probleme vir die aanvaarding van die verwysing na God alleen en nie na Jesus nie. Jesus word dus as Theos aangetoon weens die sintaksis. Dit dien as argument teen Nagel.

Bruce (1963:186) wys daarop dat beide interpretasies moontlik is, maar meen tog dat die struktuur van die sin die keuse vir die verwysing na Jesus Christus veronderstel.

Jonker (1966:131) meen dat die belydenis van Jesus as Here in die Christelike gemeente volledig en sy Goddelike heerlijkheid duidelik is. Alhoewel dit verberg was in die swakheid van die vlees is dit nou deur die Heilige Gees verklaar dat Jesus die Seun van God is.

Ridderbos (1959:208) verwys daarna dat Christus uitdruklik as God aangetoon word in 2 Tesselonisense 1:12 en Titus 2:13. Hy sê die doksologiese stem van Romeine 9:5 kan die voorreg van Israel nog sterker beklemtoon dat Hy bo alles God is om tot in ewigheid te prys uit die vlees uit Israel. Christus se heerlijkheid gaan ver bo dié van Israel uit, want as Israel in ongeloof Christus verwerp, sal hy ook vir God verwerp.

Kim (2002:164) verwys na “the eschatological embodiment of God’s righteousness”. Wright (2005:92) vind dat die hoë Christologie in Romeine 10:5-13 deur 9:5 ingelui word. Dit is dus duidelik Jesus as God. Wright (2013b:707) is van mening dat sy argument dat Jesus die koms van YHWH na sy mense bevat, juis die uitleg dat Jesus God is, veronderstel. Die betekenis van Jesus as die Een wat van God kom beklemtoon juis sy Godheid.

Louw (1966:227-229) se crescendo-argument is veral van groot belang. Hy toon aan hoedat die gedeelte opbou en dat daar intensivering van Paulus se argument na die klimaks is waar Jesus as God aangedui word. Dit sou ’n antiklimaks wees as die argument na *kata sarka* stop. Daar kan ook verwys word na Louw (1979:20) se analise van die Griekse teks wat aandui hoedat die struktuur die uitleg dat Jesus God is, ondersteun. Hierdie strukturele argument versterk die hermeneutiese en grammatiese argument dat na Jesus as God verwys word. Van de Beek (2020:20) sluit hierby aan deur aan te toon dat *kata sarka* juis ’n kontras aantoon wat deur *Theos* en *eulogetos* as verwysing dat Jesus God is, voltooi word (soos ook in Rom 1:3, 8:4 en verder in Hoofstuk 8).⁸

2.2.1.3 *Oorweging van die getuienis*

Daar moet onthou word dat die oorspronklike Grieks geen leestekens gehad het nie. Daarom moet die logiese gang van die teks nagespeur word. Grammaties en logies moet dit duidelik wees dat dit op die voorafgaande slaan. Louw se crescendo-argument is oortuigend. So ook Van de Beek se argument van die kontras. Die argumente wat aanvoer dat εὐλογητός juis nie voor θεός geplaas word nie is ook oortuigend. Dit word ook gevind in die wyse waarop ὡν terugverwys na die voorafgaande. Paulus se erkenning van Jesus as Seun van God maak dit ook moontlik, al sou hy nie direk elders na Jesus as θεός verwys nie. Nagel se argument dat dit nie die verhouding tussen Paulus, Israel en Christus sou kon veronderstel nie sou nie aanvaar kan word nie, omdat daardie verhouding juis die uniekheid van Jesus teenoor die Jode aandui en die verwysing na Jesus as θεός dus logies volg. Nagel neem nie in ag dat taal verskillend aangewend word nie. Met sy taalkundige argument kan nie gevorder word nie. Alles in ag geneem, beteken dit dat θεός op Christus slaan. Dit sou vreemd wees indien die gang onderbreek word en daar nie na Christus as God verwys word nie.

2.3 *Jesus as Seun van God*

2.3.1 *Die Seun van God in die Ou Testament en antieke tyd*

Die argument oor die Godheid van Jesus Christus sou ook afgehandel kon wees as die verwysing na Hom as Seun van God daarop dui. Jesus is immers aangewys as die Seun van God. Dit kan ook gelees word as geopenbaar, as verkondig, as beklemtoon. Weereens is dit nie so eenvoudig nie. Lampe (2017:12-13) meen dat die begrip Seun van God ook aan Romeinse Keisers toegeken is en dat dit nie noodwendig beteken dat Jesus waarlik Goddelik is nie. Cullmann (1963:272 en verder) toon aan dat konings, persone met spesiale opdrag van God, soos die engele, en ook die Messias, Seun van God genoem word. Selfs die volk word as Seun van God aangedui: Exodus 4:22; en Moses noem Israel my eersgebore seun, Hosia 11:1: uit Egipte het ek my seun geroep; en Jesaja 1:32 vers 1 waar die Israeliete Seun van God genoem word. Jesaja 63:16 dui aan: U is ons Vader en U is die Seun van God. So ook Jeremia 31:20, Jesaja 45:11, Psalm 82:6, en Maleagi 1:6. Ook van die konings word dit genoem: 2 Samuel 7:14, Psalm 2:7, en Psalm 89:26. Of die Messias die naam Seun van God dra is nie altyd duidelik nie. Geen antieke teks noem noodwendig die Messias Seun van God nie (Cullmann, 1963:273-274). Daar word

egter aangedui dat die verwysing na Jesus as Seun van God in die Nuwe Testament iets heeltemal nuut is. Die Seun van God word na die Messias oorgedra. "In conclusion the Old Testament and Jewish concept of the Son of God is essentially characterized not by the gift of a particular power, nor by a substantial relationship of God by virtue of divine conception but by the idea of election by participation in the divine works for execution in particular commission by the strict obedience to the God who elects" (Cullmann, 1963:275). Lohse (2003:65) sluit hierby aan. Die wyse waarop Seun van God in die Ou Testament aangedui word, onder andere by Psalm 2:7 en 2 Samuel 7:14, word 'n heerlikheid van God en sy koninklike amp aangedui. Jode was besorg gewees dat die titel Seun van God as 'n fisiese God aan die Seun sou verbind. Cullmann (1963:275) dui aan dat wanneer dit oor Jesus gaan as Seun van God daar 'n nuwe benadering voorkom. Die Hellenistiese verwysing is anders en dit is tog duidelik dat Jesus sy uniekheid in sy verhouding tot sy Vader uitdruk (Cullmann, 1963:275). Jesus as Seun van God in die sinoptiese evangelies dui sy gehoorsaamheid vir sy taak aan. Die verwysing na Jesus se sinoptiese evangelies kan nie met die Hellenistiese oorsprong daarvan aangewys word nie. Die aanwysings van die vroeë kerk na Jesus as Seun van God het 'n eie unieke betekenis (Cullmann, 1963:279). Die Messias en Seun van God word met mekaar in verband gebring (Cullman, 1963:280), om dit van die Hellenistiese wêreld te onderskei. Die verwysing van Jesus na Seun van God gee daaraan 'n besondere betekenis van sy selfverstaan (Cullmann, 1963:282), en die verwysing na die Seun van God het spesiale betekenis. Cullmann (1963:283) skryf: "First obedience of the Son is in fulfillment of the divine plan, second the profound seeker that Jesus had been aware of since his baptism, constantly experiences in executing his obedience secret that is related to God as no other man is." Die eenheid met die Vader word uitdruklik verwoord. Die vroeë kerk het heelwat verwysings na Jesus as Seun van God in sy geloofsbelydenis. Romeine 1:3 dui op die afstammeling van Dawid, maar in krag is Hy Seun van God van die begin af (Romeine 5:10). Die Seun van God lei en sterf (Cullmann, 1963:293) en maak van ons Sy seuns. Die eenheid van die Vader en die Seun: 1 Korintiërs 15:28, moet beklemtoon word. En die Openbaring van God maak dit moontlik om van die Seun van God te praat. Seun van God is sterk in Markus se Christologie (Cullmann, 1963:294). In Johannes word dit baie sterk aangetoon (Cullmann, 1963:299.) In Hebreërs word dit besonder sterk beklemtoon, Een met God (Cullmann, 1963:305). Alhoewel Jesus nie direk na homself verwys as θεός nie en die sinoptiese evangelies

versigtig is, is dit in Johannes en Hebreërs baie duidelik dat die attribuut van θεος aan Jesus toegeken is (Johannes 1:1 en 20:28). Dit is die raam waarbinne die hele evangelie staan. Die logos was God.

2.3.2 *Aangewys as Seun van God*

Romeine 1:3-5, 9:

NAV

op grond van sy opstanding uit die dood is Hy deur die Heilige Gees aangewys as die Seun van God wat met mag beklee is, Jesus Christus ons Here.

SBL:

4 τοῦ ὀρισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν,

Westcott en Hort:

4 του ορισθεντος υιου θεου εν δυναμει κατα πνευμα αγιωσυνης εξ αναστασεως νεκρων ιησου χριστου του κυριου ημων

2.3.3 *Aanduiding van adopsianisme*

Lohse (2003) skryf dat sommige die verwysing in Romeine 1:4 as adopsionistiese Christologie beskou.

Schlier (1972:23-24) meen dat Paulus die Hellenistiese Jodendom se verwysing na Seun van God in Romeine gebruik en dat dit dus adopsionisties is, na die vlees, maar ook aangewys uit die dood as die Gees van glorie. Dit bevestig die evangelie vir die hoorders dat hy dan uiteindelik aangewys is as Seun van God (Romeine 1:9).

Jewett (2007:104) verwys na die populêre Joodse verwagting van Dawid as die Seun van God (Psalm 17:21) wat oor die heidennasies sal oorwin. Die Goddelike aanwysing van Jesus as die hemelse Seun van God. Die adopsionistiese Christologie of primitiewe Palestynse Christologie en Handeling 2:36 en 13:33 verwys ook daarna.

Daar is tans ook in evangeliese kringe diegene wat adopsianisme op grond van die opstanding voorstaan. Maurer en Kieser (2021:320-325), in 'n artikel waarin hulle dit afwys, verwys na voorstanders van adopsiansime, naamlik Gaffin Jr (in Maurer & Kieser 2021:320), Scott (in Maurer & Kieser 2021:322) en Garner (in Maurer & Kieser 2021:323). Hulle hoofargument is dat hier in Romeine die verwysing na adopsianisme duidelik is en dat Jesus op grond van die opstanding deur God as Seun aangeneem is, maar dat Hy, om daardie rede, nie ook Goddelik is nie en dat Hy verlossing bied deur die aanneem van

ander. Samevattend verwys Maurer en Kieser na Garner: “Whereas Scott further developed Gaffin’s argument concerning the nature of messianic divine sonship as inherently adoptive, Garner’s unique contribution comes in two ways: first, by further developing Gaffin’s distinction between ‘ontological’ and ‘economic’ divine sonship, and second, by explicitly articulating and defending what seems to be a governing soteriological axiom for them—namely, that believers enjoy no blessings of redemption that Christ himself did not attain.”

Wat die Christologie betref, verwys Sanders (1991:619) weer eens daarna dat Christus aangewys word as Seun van God vanweë die opstanding en dat Hy nie as Seun van God gebore word volgens Paulus se narratiewe teorie van adopsionisme nie. Maar hy verwys tog na die Christelike himne van Filippense 2:6 waar Hy oorspronklik in die eenheid met God was en Homself verneder deur die gestalte van ’n slaaf aan te neem en dat geloof in Christus die ewige lewe gee (Sanders, 1991:709). Sanders kies dan ook vir die adopsionistiese verstaan van Romeine 1:4 dat die aanduiding van Jesus as Seun van God adopsionisties is. Hy glo nie dat Jesus gebore is as Seun van God nie, maar dat Hy Seun van God geword het, deur die opstanding (Sanders, 1991:619).

2.3.4. *Seun van God as Jesus se Goddelikheid*

Newman en Nida (1973:10) meen dat, waar Christus aangewys word as Seun van God, dit ook belangrik is en daar ook na sy Goddelike heerlikheid as Seun van God verwys moet word. Dit kan ook vertaal word met “God showed with great power that He was His Son”. Ander moontlikhede is (Newman & Nida, 1973:10), “declared, designated, appointed, marked out, demonstrated, install, proclaimed and ordained”.

Cobb en Lull (2005:25) toon duidelik aan dat die Messias dié Seun van God is, anders as die ander status van Jesus. Jesus word uitdruklik as Seun van God aangedui. Barth (1972:29) sê dat dit aangekondig is, “declared”, dat Jesus die Seun van God is. Dit is die betekenis van Christus as Christus, as Messias, as die einde van geskiedenis. Jesus is die Een waarom alles saamkom. Hy bring die Woord van die Vader. Hy openbaar God in geen geringe taal nie.

In hierdie verband kan na Wright (2013b:689) verwys word: “For him Jesus was to be identified within the second-Temple Jewish belief in who the one God was – *and would be*. This is the full expression of the eschatological dimension of monotheism, carrying within itself

also the creational and cultic dimensions. In him, that is to say, Israel's God had indeed returned, and to him therefore could be transferred all that had been said about wisdom and as the mode of his presence, the 'wisdom' through which the worlds were made." Die verhouding is dieselfde as met YHWH, die een God. God keer terug in Jesus. Nou is God teenwoordig in die Messias.

Kim (2002:93) toon aan hoe die verlossende optrede van God in verband met sy Seun gebring word. Bruce (1963:72) verwys na "appointed as Son of God"; nie "became" nie.

Jewett (2007:104) skryf wat Romeine 1:4 betref dat Jesus as Seun van God verstaan word. Jewett (2007:106) verwys daarna dat die antitese van verskillende aspekte na vore kom, maar deur die Heilige Gees word Christus aangewys as Seun van God. Dit verwys na Sy Geestelike oormag. Hy is aangewys omdat Hy deur God se krag aangewys word as Seun van God. Jewett (2007:107) verwys verder daarna dat Paulus die Credo aanhaal en daarmee aantoon dat Jesus die Seun van Dawid oortref deur te sê dat Jesus die Seun van God was voor sy aardse verskyning. Wat Lohse (2003:65) betref, word aangedui dat die besondere betekenis van die Seun van God beklemtoon word. Christus word met krag as Seun van God aangedui. Wagner (2002:49) verwys daarna dat dit vir Paulus belangrik is daarom dat die hele kwessie oor Seunskap van God, gehoorsaamheid aan God is, deurdat ons in Christus is en daardie wonderlike verkiesing in Christus plaasvind. Dit geskied wanneer ons in Christus verkies word om aan God te behoort deur in Hom te glo.

Lohse (2003:65-66) meen dat andere wel verwys na die Trinitariese verhouding. Die pre-eksistensie naamlik dat Christus God se Seun is, word wel bevestig. Die groot heerlikheid van Christus word uitgedruk met die woorde dat Jesus die Here is, of Jesus Christus die Here. Sanders (2015:708) skryf: "Yet, because of a revelation, Paul also deeply believed that the God of Israel had sent his Son into the world in order to save all people, whether they are Jewish or not. The only thing they had to do, was to have faith in Christ, God's Son."

Ridderbos (1959:25) wys daarop dat die woord wel bepaalde bestemming kan aandui waaruit aanstelling voortvloei. Effektief kom dit neer op die aanduiding van waar die Seun is, of aangewys, of aangestel, of verordineer, dus as Seun van God. Daarmee word nie bedoel dat Hy eers by sy opstanding Seun van God word nie. Alle nadruk word op die Seun van God gelê en dit bedoel die Seunskap in die volheid van die Goddelike krag en majesteit wat Hy reeds gehad

het toe hy mens geword het. In Christus Jesus is geregtelik opgetree, deur sy kruisdood is die gerig voltrek (Ridderbos, 1959:83). Geloof in Jesus Christus lê die grond van alle verlossing.

Dit word in Romeine 8:34 beklemtoon dat Jesus die Seun van God is, waar God nie Sy eie Seun teruggehou het nie, maar hom oorgegee het, sodat ons almal gered kan word. Dit dui op die groot wonder van Jesus as ware Seun van God. Hy hou Sy Seun nie terug nie, hy skenk Sy Seun, wat beteken dat Hy in besondere eenheid met die Seun lewe. Jewett (2007:541) verwys ook na Romeine 8:34, na die feit dat Christus se sterwe so radikaal in die vroeë Christendom as die verlossende gebeure dat Hy vir ons sonde gesterf het, beskou is. Daarom is dit baie duidelik dat dit ook hier so verstaan moet word.

Schnelle (2003:475) skryf daarom: “In Jesus, God is encountered; God defines himself christologically. Paul advocates an exclusive monotheism in binitarian form.”

Wright (2013a:543) wys daarop dat die mense wat die verhaal van God beleef, juis glo dat die Messias waarin God na hulle kom in Jesus as die Messias, hulle eie verhaal vervul en transformeer.

Schnelle (2003:442) skryf: “The Son title expresses both the close relationship of Jesus Christ with the Father and his function as the one who mediates God’s salvation to human beings.”

Dit is veral Maurer en Kieser (2021:330-332) wat antwoord op die adopsianisme. Hulle het veral drie argumente, naamlik soterologiese, Christologiese, en eksegetiese argumente. Hulle vra veral of die definisie van adopsianisme korrek is en dat die verstaan van die verlossing in adopsianistiese sin aanvaar kan word. Die eksklusiewe verteenwoordiging van Christus en die inklusiewe deelname in Christus word vertroebel. Tweedens is dit duidelik dat die belydenisse aangaande Christus die ewige Seenskap erken. Maurer en Kieser (2021:330) skryf: “Instead, here we argue that claiming that Jesus is adopted by God leads to unwanted christological implications. Specifically, on the basis of their affirmation of (1) the Father as the referent in the Son’s natural and adoptive sonship and (2) lack of clarification according to either nature, the logical conclusion of their position is either to (A) institute a change in the divine Son (contrary to Nicaea) or to (B) indicate that there are “two sons” (contrary to Chalcedon).” Ten slotte wys hulle op eksegetiese onsekerheid. *ὀρισθέντος* is volgens hulle wel aangewys “appointed” en nie verklaar “declared” nie (Maurer & Kieser, 2021:332). “Yet the change is not

in the divine nature or in the Son's relationship to the Father, but in Christ's role in redemptive history – therefore, we disagree that such an appointment is equivalent to adoption, at least as Paul and his readers would have understood the concept. For starters, it looks as if arguing that ὀρίζω in Romans 1:4 is equivalent to adoption commits the fallacy of appealing to an unknown or unlikely meaning. There is simply no other evidence in Greek literature that ὀρίζω was used in adoption contexts. If Paul wanted to clearly articulate an adoption for Jesus here, there were ample ways to do so beyond the word υιοθεσία, none of which he employed. Our answer as to why will be fleshed out as we address their other two main arguments.”

2.3.5 Gevolgtrekking

Die vraag moet gestel word wat Paulus as Jood onder die begrip Seun van God na sy ontmoeting met Jesus Christus op die pad na Damaskus sou verstaan. Sou dit nie logies wees dat hy onder Seun van God Goddelike eenheid sou verstaan nie? Die argument ten gunste van die erkenning van Seun van God as unieke aanduiding van Jesus se Goddelikheid word bevestig deur die belydenis wat deurgaans voorkom. Die uniekheid van Jesus as dié Seun van God hang saam met die erkenning dat Hy as Seun van God aangewys is. Dat dit nie gaan om 'n algemene seun van God nie word deur die herhaaldelike verwysing na Seun van God aangetoon. Paulus gee eie unieke betekenis daaraan soos aangetoon hierbo.

2.4 *Geloof in God deur die geloof van Jesus Christus of geloof in Jesus as Seun van God of trou van Jesus tot heil vir die redding*

NAV

Romeine 3:

²¹Dit is die vryspraak wat nie verkry word deur die wet te onderhou nie,²²maar deur in Jesus Christus te glo.

²⁶Maar Hy het ook getoon wat sy vryspraak in die teenswoordige tyd behels: Hy oordeel regverdig deurdat Hy elkeen vryspreek wat in Jesus glo.

Westcott en Hort:

²²δικαιοσυνη δε θεου δια πιστεως [ιησου] χριστου εις παντας τους πιστευοντας ου γαρ εστιν διαστολη

²⁶εν τη ανοχη του θεου προς την ενδειξιν της δικαιοσυνης αυτου εν τω νυν καιρω εις το ειναι αυτον δικαιον και δικαιουντα τον εκ πιστεως ιησου

SBL:

²²δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ^[h]πάντας τοὺς πιστεύοντας, οὐ γάρ ἐστιν διαστολή.

²⁶ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς ^[i]τὴν ἐνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιούντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ.

Romeine 4:24:

Die vraag is of dit hier gaan om die geloof van Jesus Christus in God waardeur ons gered word of die geloof *in* Jesus Christus wat ons red. Dit word dan op die volgende wyse gelees. Dit is die vryspraak wat nie verkry word deur die wet te onderhou nie, maar deur soos/volgens Jesus Christus te glo.

Of

Hy oordeel regverdig deurdat Hy elkeen vryspreek wat *in* Jesus as Here glo.

2.4.1 *Geloof van Jesus*

Cobb en Lull (2005:37) meen dat ons deelneem in Jesus se geregtigheid eerder as geloof *in* Hom wat reg moet wees, dit wil sê die geloof *in* Hom is nie die bepalende saak nie. Lohse (2003) stel die vraag of ons gered word deur *in* Christus te glo, of deur die geloof *van* Christus. Dit bly 'n baie belangrike punt wat gemaak moet word en dit is van groot belang hoedat ons dit verstaan. Schnelle (2003:453) wys daarop dat die regverdiging deur die geloof *in* Jesus beide regverdiging en versoening insluit.

2.4.2 *Geloof in Jesus Christus*

Schlier (1972:115) skryf dat, wat Romeine 3:22 betref, die verlossing *in* Jesus Christus is en dat die geloof *in* Jesus Christus moet wees. Regverdiging deur die geloof vind dan *in* Christus plaas.

Newman en Nida (1973) kyk na die hele vraag in Romeine 3:22 of dit beteken dat mens *in* Christus moet glo en of dit beteken soos Christus glo en dat 'n mens deur Jesus Christus vrygespreek word en dat ons dan *in* Christus glo. Hulle beklemtoon dan dat dit *in* Christus sal wees. Geloof *in* Jesus Christus is dan tog bepalend. Bruce (1963:108) beklemtoon ook dat ons *in* Jesus moet glo. Lohse (2003:132) stel die vraag wat bedoel word met *en Christo* wat alleen deur die genade van God verkry word. Die verlossing *in* Christus word *in* Christus verkry. Geloof *in* Christus word bewerk *in* Christus Jesus. Geregtigheid word deur Christus vir ons verkry (Lohse, 2003:136). Sanders (1991:69) vind die *in* Christus bepalend vir die verstaan van Paulus. Barth (1972:107) meen dat die geregtigheid van God alleenlik deur Christus moontlik is, as ons in Christus is. Christus se geregtigheid bewerk dit.

Hy skryf (1972:107) “Believing in Jesus, to us the righteousness and justification of God are manifested and displayed.”

Engberg-Pedersen (2003:626) verwys na die Christus-gebeure maar ook na geloof soos Abraham geglo het, wat beteken dat die Christus-gelowige hom en haar aan Christus in geloof verbind.

Esler (2003:155-157) kies ook baie duidelik daarvoor by Romeine 3:23 en 26 dat dit die geloof *in* Jesus Christus is wat die verlossing bring en beskou dit as objektiewe genetiewe. Die objek van geloof is Christus. Jesus is nie die subjek van geloof nie, maar die objek van geloof (Esler, 2003:157). Dit het radikale implikasies vir die teologie. Daar is teologiese implikasies van die subjektiewe benadering wat nie aanvaar kan word nie (Esler, 2003:159) om dit as die geloof *van* Jesus Christus te beskou, alhoewel dit nie Ariaans is nie, beweeg tog in die rigting dat die Godheid van Jesus bevraagteken word. Hy sê dan baie duidelik dat Christus die objek van die geloof is (Esler, 2003:159).

Jonker (1966:63) verwys na die verlossing wat *in* Jesus Christus is. Die vryspraak is baie duidelik *in* Christus self. Geloof *in* Jesus Christus is van groot belang om in gemeenskap met hom te verkeer. Morgan (1995:113) beklemtoon dat die nuwe tyd aanbreek weens geloof *in* Jesus Christus. Kim (2002:49) beklemtoon dit as die “vindication” van Jesus op die pad na Damaskus. Daar kan ook verwys word na Wright (2005:47) wat sê dat, deur die getrouheid van Jesus in die plek van Israel, kom die redding. Wright (2013b:1469) wys daarop dat die geregtigheid beide die geregtigheid van God maar ook die geregtigheid in God veronderstel. Dit sluit geloof ook in Jesus in. Thielman (2005:355) bevestig dat geloof in Jesus Christus eerder as die navolging van of gehoorsaamheid aan die wet die verlossing bewerk.

2.4.3 Die redding deur die trou van Jesus

Navorsing deur Sierksma-Agteres (s.a.) dui daarop dat *pistis Christou* ook anders verstaan kan word. Die oortuiging is dat eerder as om dit met geloof *in* Christus te vertaal, dit met trou *van* Christus vertaal moet word. Nuwe navorsing van die gebruik van *pistis* in die klassieke dui op die vertaling van getrouheid of trou. Sosiale en relasionele gebruik van *pistis* word beklemtoon. Ons word dus nie gered deur geloof *in* Jesus of van Jesus nie maar deur sy trou tot in ewigheid. Hy is God wat getrou bly. Die regverdige sal deur sy trou leef (Rom 1:3, 4). Daarmee word ook veral Romeine 4 nie as individuele geloof verstaan nie maar

as verbondenheid in die trou van Jesus self. Abraham word beskou as iemand wat vertrou het op God. Eensydige intellektualisering van geloof word ook afgewys. Daar word veral gepolimiseer teen die klem op individuele bekering tot geloof. 'n Relasionele en kollektiewe benadering van die heil word gevolg. Jesus se Godheid word erken en dan in die sin dat Hy getrou was aan sy Vader tot in die dood en opstanding.

2.4.4 *Gevolgtrekking*

Dit sou 'n uiters vreemde lees van die teks wees as die geloof van Jesus ons red. Telkemale dui Paulus aan dat die verlossing juis *in* Christus is. Die offer van sy lewe kan tog nie as voorbeeld geneem word nie maar as wonderbare versoening. Dit is baie belangrik dat die redding nie deur die geloof verkry word nie, maar deur die geloof *in* Jesus wat die verlossing deur sy dood en opstanding verwerf het. Dit sou nie teenstrydig met die vertaling van *pistis* as trou wees nie, indien dit verstaan word as dat die verlossing juis in die Here Jesus verkry word in sy trou. Geloof *in* Hom is ook nie die middel tot 'n doel nie, maar die erkenning en verbintenis aan Hom as die een wat die verlossing bewerk in die geloof. In alle gevalle is dit duidelik dat Jesus as een met God erken word.

2.5 *Jesus Christus as Here*

Wanneer Jesus as Here erken word, dui dit ook op sy Goddelikheid?

2.5.1 *Here in die antieke tyd*

Hurtado (2003:108-109) wys daarop dat, in die Romeinse tyd, die Grieks *Kyrios* na verskillende sosiale verhoudings van gesag kon verwys, soos byvoorbeeld van 'n slaaf teenoor sy heer. Dit sou ook 'n vriendelike aanspreekvorm kan wees. Paulus se verwysing na die vele gode en here in die Romeinse tyd (1 Kor 8:5) sou ook 'n algemene verwysing van *Kyrios* moontlik maak. Dit kan ook na die Romeinse keiser in die heidense wêreld verwys. Hurtado is wel van mening dat Goddelikheid daarmee veronderstel kan word in die Romeinse omgewing. Cullmann (1963:195-245) dui ook aan hoedat daar verskillende betekenis toegeken is aan die titel *Kyrios*. Dit kom voor by die Hellenistiese verstaan van die titel in hul godsdienstige oriëntering en ook by die keiseraanbidding (Cullmann, 1963:199). Dit is veral 'n vraag hoe die keiseraanbidding die gemeenskap bepaal het.

2.5.2. *Jesus se Goddelikheid as Here*⁹

Hurtado (2003:110-113) beweeg egter wel in die rigting van die Joodse oortuiging, naamlik dat Here na *Adonai* verwys en dus ook na God as sodanig. Die Christelike gebruik sou dus wel Goddelikheid kon veronderstel. Ook Cullmann (1963:200) bevestig veral uit die gebruik van *Kyrios* in die LXX dit met *Adonai* en dus Goddelikheid. Cullmann (1963:235) skryf: "According to the early Christian faith, this *Kyrios* is of course also pre-existent. If Christ is one with God since his resurrection, he must have been united with God from the very beginning. The early Christian faith in the pre-existence of Jesus (like the existence of the *Logos* with God at the beginning) should be understood in the light of the present lordship of the *Kyrios* Christ." Daar word volgens Hurtado (2003:115-118) op drie wyses deur Paulus na Jesus as *ho Kyrios* verwys. Die eerste is waar Jesus as *Kyrios* se gesag vir sy volgelinge bevestig word, byvoorbeeld in Romeine 14:1-12. Tweedens is daar die verwysing in eskatologiese – en die laaste in aanbiddingsgedeeltes.

Hoe sentraal die belydenis aangaande Jesus as Here in die Nuwe Testament is, word deur Dunn (2009:25) aangetoon. Volgens Strecker (2000:90-91), verwys *Kyrios* volgens Paulus na die verheerlikte Here wat ook teenwoordig in die gemeenskap van geloof is. Die verlede en toekoms word deur die Here bepaal. *Kyrios* is dus die sentrale Christologiese aanduiding volgens Paulus.

In Paulus se briewe is dit duidelik dat eenheid tussen YHWH in die Ou Testament en Jesus as *Kyrios* erken word. In Romeine 10:13 word Joël 2:32 op Jesus van toepassing gemaak; YHWH in Joël word Jesus in Romeine 10:13. Jesus word aan YHWH gelyk gestel. Sy Godheid word bevestig.

Ander teksgedeeltes wat daarna verwys is ook NAV Romeine 4:24:

²⁴maar ook ter wille van ons wat vrygespreek sal word, óns wat in God glo wat vir Jesus, ons Here, uit die dood opgewek het.

Kyk ook Romeine 5:21; 7:24-25; 8:39; 10:13; 14:14; 15:30; 16:18; 16:20 en veral Romeine 8:3:

³Die loon wat die sonde gee, is die dood; die genadegawe wat God gee, is die ewige lewe in Christus Jesus ons Here.

En Romeine 7:24:

Ek, ellendige mens! Wie sal my van hierdie doodsbestaan verlos?

²⁵Aan God die dank! Hy doen dit deur Jesus Christus ons Here.

2.6 *Die betekenis van Jesus as Messias en Here*

Schreiner (2001:85) kom tot die volgende gevolgtrekking: “When Paul contemplated his mission, he recognized God’s grace because he was commissioned to serve as an apostle to the Gentiles at the point in history when God was fulfilling his saving promises. The prophecy that the Gentiles would be blessed in Abraham was not fulfilled in the days of David, Isaiah or Jeremiah. Now that the Messiah, Jesus, had come, these prophecies were being fulfilled. Paul was called by God to advance God’s mission in the world, particularly by extending God’s saving grace to Gentiles. In order to sustain his mission Paul had to demonstrate theologically that his mission to the Gentiles was fulfillment of the scriptures. Paul’s mission to reach Gentiles cannot be attributed to his tolerant and inclusive personality. In his view the promises of redemptive history were being fulfilled, and these promises included salvific blessing for the Gentiles. His mission to include Gentiles in promise was theologically grounded. And it had to be theologically defended. He also believed that the mission to the Gentiles was the only means by which ethnic Israel would be saved.”

Schreiner (2001:240) wys daarop dat die gelowige in Christus is omdat God dit moontlik maak en dit vir die gelowige *in* Christus ’n heerlikheid bestem. Dit is ’n besondere roeping wat dan uitgaan na die gelowige. Schreiner wys ook daarna dat die verlossing in Christus Jesus is, deurdadig mens die volle verlossing verkry. Christus word dan in ons plek veroordeel, sodat ons gered kan word. In Christus word hierdie verlossing verkry.

3. Gevolgtrekking

Die getuieis dat Paulus wel vir Jesus as God beskou het in Romeine word ondersteun deur die verskillende hoofargumente. Hy is God (Rom 9:5), Hy is die unieke Seun van God, Geloof en vertrou *in* Hom is noodsaaklik, Hy is die Here. Natuurlik sal daar nog heelwat beredenering volg. Daar is egter ’n baie sterk argument wat uitgemaak kan word dat Jesus waarlik as God wat volledig mens geword het deur Paulus bely word. Hierdie artikel in geheel dien as antwoord op Lampe en Nagel. Daarmee word die evangelie van Jesus Christus bevestig. Paulus beklemtoon dit in die brief aan die Romeine.

Bibliografie

- BARTH, K. 1972. *Epistle to the Romans*. Vertaling van sesde uitgawe deur Edwyn C. Hoskyns. Londen: Oxford University Press.
- BOERMAN, D. 2017. The self-revelation of God in Jesus. *Calvin Theological Journal* 52(1):9-36. <https://search-ebcsohost-com.ufs.idm.oclc.org/login.aspx?direct=true&db=lsdar&AN=ATLAIBCB170522002694&site=ehost-live&scope=site> (Besoek: 7 Maart 2023).
- BRUCE, F.F. 1963. *Romans: An introduction and commentary*. Leicester: Intervarsity. [Tyndale New Testament Commentaries].
- COBB, J.B. JR & LULL, D.J. 2005. *Romans*. St Louis, MO: Chalice Press. [Chalice Commentaries for today].
- CULLMANN, O. 1963 *The Christology of the New Testament*. Hersiene uitgawe (vertaal deur S.C. Guthrie en C.A.M. Hall). Philadelphia: Westminster.
- DUNN, J.D.G. 1996. *Christology in the making: A New Testament inquiry into the origins of the doctrine of the incarnation*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- . 2009. *New Testament theology: An introduction*. Nashville, TN: Abingdon.
- DURAND, J.J.F. 1976. *Die lewende God. Wegwysers in die dogmatiek. 1*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- ENGBERG-PEDERSEN, T. 2003. *Paul, virtues and vices*. In: Sampley, J.P.:608-33.
- ESLER, P.F. 2003. *Conflict and identity in Romans: The social setting of Paul's letter*. Minneapolis, MN: Fortress.
- HEICK, O.W. 1973. *A history of Christian thought*. Vol 1. Philadelphia, PA: Fortress.
- HEYNS, J.A. 1978. *Dogmatiek*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- HURTADO, L.W. 2003. *Lord Jesus Christ: Devotion to Jesus in earliest Christianity*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- JEWETT, R. 2007. *Romans: A commentary*. Minneapolis, MN: Fortress. [Hermeneia: A Critical & Historical Commentary on the Bible].
- JONKER, W.D. 1966. *Die brief aan die Romeine*. Derde druk. Pretoria: NG Kerk-Uitgewers.
- . 1977. *Christus die Middelaar. Wegwysers in die dogmatiek 2*. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- KIM, S. 2002. *Paul and the new perspective: Second thoughts on the origin of Paul's Gospel*. Grand Rapids, MI: Eerdmans.

- KÖNIG, A. 1975. *Hier is Ek! Gelowing nagedink oor God*. Deel 1. Pretoria: NG Kerkboekhandel.
- LAMPE, P. 2017. Caesar, Moses and Jesus as “God”, “godlike” or “God’s Son”: Constructions of divinity in paganism, Philo and Christianity in the Greco-Roman world. In: Tolmie, D.F. en Venter, R. (Reds). *Making sense of Jesus: Experiences, interpretations and identities*. Bloemfontein: Sun Press: 7-27. [University of the Free State Theological Explorations vol. 2].
- LOHSE, E. 2003. *Der Brief an die Römer*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht. [Meyers Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament].
- LOUW, J.P. 1966. A motivation for Theos in Rom 9:5. *Neotestamentica* 1:227–9.
- . 1979. *A semantic discourse analysis of Romans. Vol 1. Greek text*. Pretoria: University of Pretoria.
- MCGRATH, A.E. 1994. *Christian theology: An introduction*. Oxford: Blackwell.
- MAURER, J. & KIESER, T. 2021. Jesus, “Adopted Son of God”?: Romans 1:4, Orthodox Christology, and concerns about a contemporary conclusion. *Themelios*, 46(2):319-35. Beskikbaar by <https://search-ebSCOhost-com.ufs.idm.oclc.org/login.aspx?direct=true&db=lsdar&AN=ATLAIg0V210831000763&site=ehost-live&scope=site> (Besoek: 7 Maart 2023).
- MORGAN, R. 1995. *Romans*. Sheffield: Sheffield Academic Press. [New Testament Guides].
- NAGEL, P. 2017. Overburdening Jesus with divinity causes theological limitation: Matthew 4:1-11 as test case. In: Tolmie, D.F. en Venter, R. (Reds.). *Making sense of Jesus: Experiences, interpretations and identities*. Bloemfontein: Sun Press: 28-46. [University of the Free State Theological Explorations, vol. 2].
- NAGEL, P. 2019. Problematising the Divinity of Jesus: Why Jesus is not θεός. *Neotestamentica* 53(3):557-84.
- NEWMAN, D.M. & NIDA, E.A. 1973. *A translator’s handbook on Paul’s letter to the Romans*. London: United Bible Society. [UBS Help for translators].
- RIDDERBOS, H. 1959. *Aan de Romeinen*. Kampen: Kok.
- SAMPLEY, J.P. (Red.). 2003. *Paul in the Greco-Roman world: A handbook*. Harrisburg, PA: Trinity.
- SANDERS, E.P. 1991. *Paul*. Oxford: Oxford University Press. [Past Masters].

- . 2015. *Paul: The apostle's life, letters and thought*. Minneapolis, MN: Fortress.
- SCHLIER, H. 1972. *Der Römerbrief*. Tweede uitgawe. Freiburg: Herder. [Herders theologischer Kommentar zum Neuen Testament].
- SCHNELLE, U. 2003. *Apostle Paul: His life and theology*. Vertaal deur M.E. Boring. Grand Rapids, MI: Baker Academic.
- SCHREINER, T.R. 2001. *Paul, apostle of God's glory in Christ: A Pauline theology*. Downers Grove, IL: Intervarsity.
- SIERKSMA-AGTERES, S. Rechtdaardig deur geloof of deur trouw? Gedachten bij de vertaling van /pistis /en /pisteuÅ' / in de herziening van Romeinen 4. *Met Andere Woorden* 40/2. <https://debijbel.nl/bericht/rechtdaardig-door-geloof-of-door-trouw>. (Besook: 7 Maart 2023).
- STAPLES, J.A. 2018. "Lord, Lord": Jesus as YHWH in Matthew and Luke. *New Testament Studies* 64(1):1-19. <https://search.ebscohost-com.ufs.idm.oclc.org/login.aspx?direct=true&db=lsdar&AN=ATLAI5IE180220000827&site=ehost-live&scope=site> (Besook 14 Maart 2023).
- STRECKER, G. 2000. *Theology of the New Testament*. Vertaal deur M.E. Boring. Louisville, KY: Westminster John Knox.
- THANGARAJ, M.T. 2017. Jesus the Christ: The only way to God and to human flourishing. *Journal of Ecumenical Studies* 52(1):44-9. <https://search.ebscohost-com.ufs.idm.oclc.org/login.aspx?direct=true&db=lsdar&AN=ATLAI5IE180220000827&site=ehost-live&scope=site> (Besook 7 Maart 2023).
- THIELMAN, F. 2005. *Theology of the New Testament*. Grand Rapids, MI: Zondervan.
- VAN DE BEEK, A. 1998. *Jezus Kurios: De Christologie als hart van de theologie*. Kampen: Kok. [Spreek ower God 1.1].
- . 2020. *Spreek ower God: Hoofdljnen van de theologie*. Utrecht: Kok/Boekentrum.
- . 2022. 'Trinity–Simply: These three are one'. *Verbum et Ecclesia* 43(1), a2679. <https://doi.org/10.4102/ve.v43i1.2679>
- VAN DER WESTHUIZEN, H. 2022. *Reader in trinitarian theology*. Johannesburg: University of Johannesburg Press.
- VAN ZYL, H.C. 2022. Die trinitariese formule van Matteus 28:19: *Fremdkörper* of gepaste afsluiting vir die Matteusewangelie? *Verbum et Ecclesia* 43(1), a2673. <https://doi.org/10.4102/ve.v43i1.2673>

- VENTER, R. 2022a. The Triune God in South African systematic theology since 1976. In: Van der Westhuizen, H. *Reader in Trinitarian theology*. Johannesburg: University of Johannesburg Press: 1-8.
- VENTER, R. 2022b. Speaking God today. In: Van der Westhuizen, H. *Reader in Trinitarian theology*. Johannesburg: University of Johannesburg Press: 527-44.
- WAGNER, J. R. 2002. *Heralds of the good news : Isaiah and Paul "in concert" in the letter to the Romans*. Leiden: Brill.
- WENHAM, D. 1995. *Paul: Follower of Jesus or founder of Christianity?* Grand Rapids, MI: Eerdmans.
- WRIGHT, N.T. 2005. *Paul in fresh perspective*. Minneapolis, MN: Fortress.
- . 2013a. *Paul and the faithfulness of God: Christian origins and the question of God. (Parts I and II)*. Londen: SPCK.
- . 2013b. *Paul and the faithfulness of God: Christian origins and the question of God. (Parts III and IV)*. Londen: SPCK.

Eindnote

- 1 Nagel (2019:557-560) beweer dat Jesus inderdaad nie as *Theos* aangedui word nie. Hy behandel die klassieke tekste wat gewoonlik as bewys dat Jesus as *Theos* erken word en wys dit af. Die tekste is Filippense 2:6, Romeine 9:5, Titus 2:13, Hebreërs 1:8-9, en Johannes 1:1 en 20:28. Al sy argumente word nie behandel nie en daar word op Romeine 9:5 gekonsentreer. In sy hoofstuk (Nagel 2017:43) toon hy aan dat Jesus se optrede tydens die versoeking in die woestyn juis dui op die afwysing van 'n Goddelike Seun van God. Dit word in hierdie artikel behandel waar die verwysings van Paulus na die Seun van God afgewys word.
- 2 Lampe (2017:25) meen dat nuwe kontekstuele verstaan van Jesus van Naseret nodig is. Die eenheid van God moet volgens hom anders geïnterpreteer word. Daar moet beweeg word in die rigting van "focus on functions or relational ontology". Ook Lampe mis die essensiële betekenis van Jesus as Seun van God.
- 3 Hurtado (2003:650) wys daarop hoe algemeen die aanvaarding van Jesus se Goddelikheid was te midde van die verskeidenheid van die vroegste Christendom. Hy skryf: "Moreover, devotion to Jesus as divine erupted suddenly and quickly, not gradually and late, among first-century circles of followers. More specifically the origins lie in Jewish Christian circles in the earliest years."
- 4 Venter (2022a:1-4) bespreek die verskillende ontwikkelings in die Trinitariese teologie in Suid-Afrika volledig. Hy toon aan dat, terwyl sommige soos Heyns, Durand en König wel as Trinitariese teoloë beskou kan word, maar dan Westers vanuit veral 'n Nederlandse en moontlik Duitse invloed, met min aandag aan Barth se standpunt dat die Triniteit 'n fundamentele "optic" is, die sosiale Triniteit en 'n perspektief op Afrika. Hulle sou wel die klassieke formulering dat Jesus waarlik God en ware mens sonder sonde is, oorwegend aanvaar. Daar sou wel vernuwing met De Gruchy en Dirkie Smit voorkom. Hy skryf (2022a:4): "A bibliographi-

cal overview of publications by the contemporary South African systematic theologians on Trinitarian theology conveys an impression that they have clearly taken note of the 'turn to the Trinity' in twentieth-century theology. There is definitely a much greater awareness of the decisive importance of the Trinity for doing theology and there are indications of an exploration of Trinitarian resources for distinct research interests."

- 5 Boerman (2017:33-34) skryf: "In other words, if we accept the reality of God's self-revelation in Jesus, that self-revelation must be given a unique place in both our doctrine of revelation and our doctrine of God. We cannot simply acknowledge the revelational reality of Jesus, as the opening quotation from Reformed theologians indicates what we have done in the past. Our theology has to change in a significant way to do justice to this revelational reality. The person and work of Jesus Christ must become the new revelational center of Reformed theology."
- 6 Thangaraj (2017:48) skryf: "As an Indian Christian myself, I am aware that an exclusive claim about Christ is foundational for defining one's Christian identity in a predominantly Hindu society. Given the understanding of multiple ways to God in Hinduism, Christians in India have always needed to have some pretty good reasons to be Christians. The exclusive claim of Christ is thus very helpful in defining one's Christian identity, because it offers a great sense of security to, and centeredness for the individual Christian in India. Indian Christians experience intense pressure to define themselves over against the Hindu and Muslim communities, because if they declare Jesus the Christ to be only one of the ways to God, their demand to be a separate ecclesial community would appear totally unwarranted. It is, in some ways, much easier to claim Christ as simply one among many ways to God in a predominantly Christian culture than to do so in a minority situation. Therefore, any evaluation of a universally exclusive claim must raise honest questions regarding identity, community, and belonging."
- 7 Van Zyl (2022:s.p) skryf: "Verder, indien die onmiddellike konteks van 28:19 in oënskou geneem word, te wete 28:16-20, is dit duidelik dat hierdie perikoop sterk redaksionele trekke van Matteus vertoon en na regte as 'n samevatting van al die vernaamste temas van Matteus funksioneer; trouens, dit dien as die hermeneutiese sleutel vir die ontsluiting van die Evangelie van Matteus. Dus, hoewel die triadiese formule oënskynlik onverwags en ongeмотiveerd opduik in 28:19, moet ons in die lig van sy plasing in hierdie perikoop aanvaar dat dit ook verhaalmatig deur Matteus voorberei is." En ook: "Ons moet dus konstateer dat die trinitariese doopopdrag van 28:19 nie 'n *Fremdkörper* in die Evangelie van Matteus is nie, maar 'n integrale deel en afsluiting van die Evangelie vorm. Dit moet egter ook genoem word dat dié trinitariese formule, met sy narratiewe voorbereiding in die voorafgaande verhaal, nie inhoud dat Matteus 'n formele triniteitsleer het nie. Trouens, dit sal 'n mens nêrens in die Nuwe Testament aantref nie. Tog, soos Head (1997:214 in Van Zyl 2022) noem, veroorsaak die saambundeling van Vader, Seun en Heilige Gees in één Naam dat hierdie formule die res van die Evangelie te bowe gaan, in die rigting van die latere Christelike triniteitsleer."
- 8 Van de Beek toon aan dat Paulus juis na Jesus Christus op so 'n wyse verwys soos na JHWH, byvoorbeeld in 1 Kor 2:8 (*adonia kabod*).
- 9 Staples (2018:19) skryf: "Both Matthew and Luke have chosen in these passages to use the distinctive double form of κύριε that elsewhere always serves to represent the name YHWH in Greek texts. These repetitions of κύριε would certainly ring in the ears of an audience accustomed to the double κύριος referring to the name in the LXX and are difficult to explain if not echoing that phenomenon. Given the distinctiveness of the double κύριος and the way these sayings are used in Matthew and Luke, it is hard to escape the conclusion that these verses thereby place a self-referential use of the divine name on Jesus' lips, an echo any first century reader familiar with the Greek Bible would be unlikely to miss."